

idololatria, ueneficia, hereses, inuidiæ, inimiciæ, iræ, & talia. Sed ideo carnalia dicuntur, quia ex parte mundi sunt, sicut supra memorauimus. Interea non amplius quam decem res posuit, quas fructus spiritus significat, ut in his omnia complexus uideatur secundum tabulas testamenti dei, in quibus non amplius quam decem uerba mandatorum tradita sunt. ¶ Si spiritu uiuimus, spiritu ambulemus. Non simus inanem gloriam sectantes, inuicem pro uocantes, inuicem inuidentes.) Hoc dicit, quia si bene & honeste uiuimus, bonos debemus habere & mores. Hoc est enim spiritu uiuere, intaminatam uitam habere, & sic spiritu ambulemus, si paci studeamus, hæc enim parit charitatem. Inanis autem gloria est uelle uincere, ubi præmiam non est, ut quis studiū habeat contentionis & æmulationis, sciens quia hæc generant discordias & lites. Seruum autem, inquit, domini non oportet litigare. Bonæ enim uitæ fructus aridos facit, perdens spem promissam castæ cōuersationis. Bona enim & casta uita moribus ornanda est, & beneuolentia locupletanda.

CAPVT VI.

Fratres & si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, uos qui spirituales estis humiliante huiusmodi in spiritu mansuetudinis, considerans temetipsum, ne & tu tenteris. Inuicem onera uestra portate.) Nunc hos alloquitur qui firmiores erant, ne inflatione bonæ uitæ eum qui forte à peccato circumuentus fuisset spernendum putarent & abiiciendum, ideoque consulendum his. Cum mansuetudine enim prouocandi sunt ad reformandos se, quia si acrius quasi ex autoritate fuerint correpti, non se patientur argui, sed & defendere incipiet se, ne turpes uideantur & incipiant peiores fieri. Tolle enim hominē à contentione & audacia, & habebis eum subiectum. Humilitas enim etiam superbos solet inclinare. Et ut cū tota animi lenitate fieret, adtecit, ne & tu tenteris, ut uel hac causa non sperneret peccatorem, sciens & se posse peccare. ¶ Et sic implebitis legem Christi.) Lex enim Christi

Christi omnes saluos uult fieri, ac per hoc qui fratri peccanti consulit ut redeat ad propositum, implet uoluntatem Christi, ¶ Si enim quis uidetur sibi esse aliquid, cū nihil sit, seipsum seducit. Opus enim suum probet unusquisque, & tunc in semetipso tantum gloriam habebit & non in altero.) Verum est nec latet quenquam, quia si actus nostros, & mentem consideremus, nulli nos anteponimus, & nec facile quenq̃ iudicamus. Qui enim extollitur quasi aliquid sit, errat: nescit enim quia de humilitate crescitur. Verba enim saluatoris & gesta ante oculos non habet, qui cum sit omnium dominus, humiliavit se, ut uobis formam daret quid sequi deberemus, si crescere uelimus, & si nos erigeremus inclinaremur, qđ facit imperitia cordis inflati, ut apud homines commendatior uideatur. Spurnēs enim & despiciens peccatores, iustum se uideri contendit, sicut & pharisæus ille quem dominus denotat. Nunquid non uere hic imperitus est qui præsentis gloriæ cupidus est? Nunquid non uere de futuris desperās, qui mercedem iusticiæ in præsentia uult consequi? Quare? quia non est iustus in opere, sed per fallaciam fingit iusticiam. Qui enim uult iustus esse, altere sibi præponit ut uere iustus sit. ¶ Unusquisque enim plus mala sua nouit quàm alterius. ¶ Unusquisq; enim sarcinam suam portabit.) Ad postremum hoc uoluit innotescere superbis, quia non coinquinatur quis alieno peccato, dummodo dissentiat, ut nemo uereatur se iungere peccatori, aut accedentem ad se suscipere, ut eum lucretur. ¶ Communicet autem is qui catechizatur, hoc est, qui uerbum audiens est, et qui catechizat in omnibus bonis.) Hoc dicit, ut doctoribus audiētes communicent in omnibus bonis. Si autem aliter agant quàm docent, in his illis non communicandum sed dissentiendum, ut magis lex tibi dux sit quàm homo. Sibi enim oberit non tibi, quia quæ docuerit obseruas. ¶ Nolite errare, deus non deridetur.) Nemini dubium est, deo imposturam fieri non posse, sed hoc ab eo unumquenque consequi quod meretur. ¶ Quod enim quis seminauerit, hoc &

metet, Qui enim seminauerit in carne sua ex carne metet & corruptionem.) Hic carnalia uitia quæ in carne admitti solent, significat, ut qui carnem suam corruperit, sciat se corruptelæ futurum obnoxium. Corruptit autem corpus qui inconcessa præsumit. ¶ Qui uero seminauerit in spiritu, de spiritu metet uitam æternam. Homo Christianus, spiritu constat & carne. Homo enim ad comparationem sancti spiritus caro est. Cum erga spiritui dat assensum cohibens se ab his quæ contraria sunt, spiritualiter seminat ut possit metere uitam æternam. Testimonium enim spiritus accipit, & immortalitarem loco mercedis. Sicut enim qui corrumpit dehonestans corpus suum, nõ ad æternitatem sed ad corruptionem pertinebit, ita & qui intaminatum se custodit uitam æternam consequetur. Hæc est enim æterna uita uiuere sine pœna, habere & gloriã. Nam si hic ad præsens qui in sollicitudine est negat se uiuere, quanto magis ubi alienus à deo ignem tortorem patietur. ¶ Bonum autem facientes non deficiamus, tempore enim suo metemus infatigabiles.) Hoc dicit, quia qui fortis est ad seminandum, fortis erit ad metendum, id est, sic recipiet quo modo facit. Ideo promptos nos ad benefaciendum esse hortatur nec fastidium pati debere, securos quia pro paruis magna recipiemus, & pro terrenis æterna tẽpore quo promissit deus. ¶ Ergo dum tempus habemus, operemur bonum ad omnes.) Gentiles tempus habent operandi malum. Homines enim sine deo, quomodo possunt operari bonum? Christiani autem facti, tempus habent operandi bonum ad omnes homines, ut post acceptam fidem bonum opus proficiat mercedi promissæ. ¶ Tempus enim idcirco conceditur uita, ut iam iuste uersumur exemplũ dantes gentilibus. ¶ Maxime autem ad domesticos fidei.) Verum est, quia faciliores & propensiores in bono circa fratres esse debemus, quia inuicem sumus mēbra. Huic ergo rei inseruiendum quæ prodest, non circuncisioni rei nũc inani. ¶ Scitote qualibus literis scripsi uobis mea manu.) Autoritatẽ dat epistolæ suæ. Cum enim dicit

dicit: Ego scripsi mea manu, obediri uult literis his. Vbi enim holographa manus est, falsum dici non potest, ne forte circumuerti excusarent se de epistola, quasi aut falsa esset, aut non esset apostoli, nolentes se reprehendi.

¶ **Quicumque uolunt placere in carne, hi cogunt uos circumcidi, ne crucis Christi persecutionem patiantur.** In carne placere, hominibus placere significat. Vt enim Iudæis propitijs aut non infensis uiuerent, quos pseudoapostolos dicit, sic Christum prædicabant, ut & legem seruandam docerent. Quod **Apostolus** nunquam metuit, sed constanter quod uerum est non tacuit, & sibi & his

Act. 21

prouidens quos docebat. Deniq; ego, inquit, non solum ligari, sed & morti paratus sum in Hierosolyma pro nomine domini nostri Iesu Christi. ¶ **Necq; enim hi ipsi qui circumcisi sunt legem custodiunt, sed uolunt uos circumcidi ut in uestra carne glorientur.** Tale est hoc quale

& illud dictum ad apostolū Petrum: Si tu cum sis Iudæus gentilititer uiuis quomodo compellis gentes Iudaizare?

¶ **Ita & hi cum ipsi legem non custodirent conuersantes iniuste, circumcisionem zelabatur, ut perinde uindictæ & amatores legis uiderentur, cum constet hunc legem defendere & custodire, qui iusticias eius exequitur, & mandatū quod ad uitam pertinens datum est nō prætermittit.** Talis ergo Galatarū excusatio erat.

¶ **Hæc dicit, ut uel sic intelligant quia illudebant uelut stulti & hebetes de quorum doloribus gloriarentur.** ¶ **Mihi uero absit gloria, nisi in cruce domini nostri Iesu Christi, per quem mihi mundus crucifixus est & ego mūdo.**

¶ **Quomodo pseudoapostoli tribulationes pro nomine Christi, quasi nihil profuturas per hypocrisim redimebant erubescerent in his, ita & apostolus gloriabatur de his, sciens magnā pro istis fore mercedem, quemadmodum & coapostoli eius, sicut scriptum est in Actis apostolorum: Tunc inquit, cæsi exierunt Apostoli de consilio gaudetes, quia digni habitati sunt pro nomine Christi cōtumeliam pati. Cuius ergo omnis spes in Christo est, hic gloriatur in cruce eius, huic & mundus crucifixus est, certus amorē crucis Christi**

Act. 5

Cc 3 **sti ui**

Ioan. 14

si uitam esse, mundi uero amorem parere mortem. **In-**
 uicem ergo sibi mortui sunt & mundus apostolo & apo-
 stolus mundo, dum nihil concupiscit apostolus mundi
 & dum nihil habet mundus suū qd agnoscat (in apostolo,
 sicut & dominus ait: **Ecce, inquit, princeps huius mundi**
uenit & in me inuenit nihil. Neq; enī circuncisio quicq;
est, neq; preputiū, sed noua creatura. Et quotquot hāc re-
gulā sequunt, pax sup illos & misericordia, & sup Israēl
dei.) Noua creatura est regeneratio nostra, hāc est quæ
dat profectū permanētibus. Sup istos enī est pax dei. Qui
enī cum deo pacificus est, nullius inimiciā meruit. Tu-
tus enī est in protectione & misericordia dei, quæ pro-
missa est & manet super Israēl dei, non super Israēl hoīs,
Iudæi enī nō credētes, Israēlitæ sunt secundū carnē. Duas
ergo partes significauit super quas manet pax & miser-
cordia dei, Iudæorū credentiū & gentiliū fideliū. ¶ De
cætero nemo mihi molestus sit.) Molestias sibi noluit de
cætero fieri ut iteꝛ forte cogeret scribere, sed iā correcti
ores illos uult fieri, ut amputatis erroribus post tāta tæ-
dia pausam haberet. Si autem duriores se præstarent, &
inflexibiles in cōuertendo cessarent ab eo, ut illis operas
suas & efficacīā impēderet, de quibus mercedē aut lucrū
speraret. ¶ Ego enī stigmata domini nostri Iesu Chri-
sti in corpore meo porto.) Hoc dicit iratus, quia passio-
nes quas credentium causa patiebatur inefficaces in illis
uidebat, quoniā cōstantia & fide doctrinæ suæ pro Chri-
sto plagas & uincula pati nō timuit, sed passus est amo-
re credentium cicatrices plagasꝛ habere se in corpore,
quo non minus fideliter eis prædicaret sicut & pseudoa-
postoli, qui Galatas deceperant. Neminem itaq; uult si-
bi molestum esse, qui huic rei deuotus non est. Ista enim
stigmata, id est, cicatrices plagarum testimonia sunt cre-
dentium eorum qui patiuntur, quod digni sunt futura
promissione. ¶ Gratia domini nostri Iesu Christi cum
spiritu uestro fratres.) Nō legis gratiam dicit sed domi-
ni nostri Iesu Christi illorum quos spirituales fratres ap-
pellat. Neq; enim penitus omnes fuerant euersti.

DIVI